
Gezamenlijk briefadvies

Verzameldecreet waterwetgeving

Advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018

Datum van goedkeuring 3/11/2023

Datum goedkeuring SERV 13/11/2023

Volgnummer 23 | 040

Coördinator + e-mailadres Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be

Co-auteur + e-mailadres Annick Lamote, alamote@serv.be
Griet Blomme, griet.blomme@minaraad.be

Bezoekersadres Minaraad

Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88
1000 Brussel
T 02 558 01 30
E info@minaraad.be
www.minaraad.be

Mevrouw Zuhail Demir
Vlaamse minister van Justitie en
Handhaving, Omgeving, Energie en
Toerisme
Koning Albert II-laan 7,
1210 Sint-Joost-ten-Node

Uw bericht van

19 oktober 2023

Datum

8 november 2023

Uw kenmerk

ZD/ME

Contact e-mail

Wim.van.gils@minaraad.be
a.lamote@serv.be

Ons kenmerk

01/K2/2023/0489

Contact telefoon

02/558.0130

Mevrouw de minister,

Op 19 oktober 2023 vroeg u de Minaraad en de SERV om advies over het verzameldecreet waterwetgeving. Dit verzameldecreet:

- neemt voorwaarden op in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, die bij een bouw- of verkavelingsvergunning de aanwezigheid van een waterzuivering moeten verzekeren;
- voert de verplichting in voor gemeenten om gebied-dekkend een “hemelwater- en droogteplan” op te maken, bepaalt de procedure hiervoor en koppelt het plan aan de subsidiëring van de uitbouw van waterzuiveringsinfrastructuur;
- voorziet handhabingsbepalingen bij de nieuwe regelgeving rond waterhergebruik en voor de invulling van de saneringsverplichting;
- voegt een administratief beroep toe in de Wet op de onbevaarbare waterlopen;
- en stelt de regeling voor de verklaring van openbaar nut voor rioolbeheerders bij.

De raden willen vooreerst hun appreciatie uitdrukken voor het voorstel: het bevat een aantal belangrijke en structurele stappen in het beleid, die sterk aansluiten op eerdere adviezen. Hierna formuleren de raden een aantal aanbevelingen bij de eerste drie punten.

Aanbevelingen in verband met de wijzigingen aan de VCRO

In Vlaanderen zijn nog ongeveer 400.000 woningen niet aangesloten op de waterzuivering. De raden hebben daarom in eerdere adviezen al gesteld dat **voorkomen moet worden dat er nog woningen worden bijgebouwd zonder waterzuivering**¹. Ze vinden het dan ook positief dat dit principe nu decretaal verankerd wordt, maar menen dat een aantal zaken verduidelijkt moet worden om de toepassing van dit principe ook effectief te garanderen.

Volgens het voorstel voldoet de bouwheer/verkavelaar aan de verplichtingen uit dit decreet “*indien de rioolbeheerder bevestigt dat overeenkomstig een meerjarenplan, een aansluiting op riolering en waterzuivering, mogelijk is*”. De raden vragen om te verduidelijken dat die bevestiging enkel kan indien er een **concrete investering** is gepland in het meerjarenplan voor de **komende beleidscyclus** (zes jaar), zoals bedoeld in artikel 14, §5 1) a) van het ontwerpbesluit van de Vlaamse

¹ MINARAAD, SALV en SERV (2021). Advies 2021|007, Derde Stroomgebiedbeheerplannen, [55]

Regering over de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting. Daarmee moet vermeden worden dat de weeffout uit de vorige regeling wordt herhaald: daar steunde de uitzonderingsbepaling immers ook op een plan (zoneringsplan), waarvan de uitvoering echter sterke vertragingen kent. De raden wijzen er verder op dat dit impliceert dat het **meerjarenplan voldoende zekerheid** zal moeten kunnen bieden om van deze bepaling gebruik te kunnen maken. Gezien de intentie om met het meerjarenplan vooral te sturen op doelstellingen, en niet op concrete projecten, zien de raden daar wel een risico. Ze vragen in alle geval om te voorzien in een **evaluatie** van deze regeling, drie jaar na inwerkingtreding.

Ten tweede vragen de raden om de **uitzonderingsbepalingen** voldoende nauwkeurig te omschrijven en om minstens de essentiële elementen ervan vast te leggen in het decreet zelf. Als derde punt vragen de raden dat men, zowel bij omgevingsvergunningen als bij verkavelingen, **eerst** kijkt of een **aansluiting** op een riool die aansluit op een zuivering mogelijk is. Pas als dat niet kan, zou een individuele of collectieve installatie voor de zuivering van het huishoudelijk afvalwater moeten worden opgelegd. De raden vragen om toekomstig artikel 4.3.9 in die zin aan te passen².

Aansluitend vragen de raden ook om te verzekeren dat de voorliggend ontwerp geen afbreuk doet aan de **aansluitingsplicht**, die vandaag in VLAREM II (art. 6.2.2.1.2.) vervat is.

Tenslotte vragen de raden om het **toepassingsgebied** af te stemmen op dat van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening hemelwater, en de verplichtingen dus ook toepasbaar te maken "bij verbouwing van een bestaand gebouw met werken aan de afwatering of uitbreiding van een bestaand gebouw, dat een woongelegenheden bevat"³.

Aanbevelingen over de hemelwater- en droogteplannen

De raden hebben reeds eerder gewezen op het belang van de opmaak van de **hemelwater- en droogteplannen**⁴. Ze steunen dan ook de decretale onderbouw ervan, maar vragen aanvullingen in de tekst en hebben aanbevelingen bij de verdere uitrol.

Concreet adviseren de raden om in art. 6 een punt toe te voegen waardoor de Vlaamse Regering ook de **minimale doelstellingen** kan bepalen, waaraan de hemelwater- en droogteplannen invulling moeten geven. De raden zijn al lang vragende partij voor de opmaak van kwantitatieve doelen in het waterbeleid⁵, en wijzen erop dat de opmaak ervan een cruciale aanbeveling is uit het expertenrapport **Weerbaar Waterland**⁶. Zulke doelstellingen kunnen garanderen dat er een rechtvaardige verdeling is van de inspanningen tussen gemeenten onderling en met andere betrokken partijen (vb. waterbeheerders), zodat bij voorbeeld vermeden wordt dat vooral stroomafwaarts gelegen gemeenten inspanningen moeten ondernemen om de overstromingsrisico's terug te dringen. Ze vragen ook om in art. 6.3 ook een punt toe te voegen zodat de Vlaamse regering nadere regels kan stellen over de toetsing van hemelwater - en droogteplannen aan kwantitatieve doelen in het waterbeleid, zodra deze doelen en de tools om die op te volgen beschikbaar zijn.

² In nieuw artikel 4.3.9, eerste lid (bouwvergunningen) is er geen voorkeur bepaald tussen aansluiten op riool of IBA. In het tweede lid (verkavelingen), staat in 2° en 3° wel een volgorde, (bv in 2°: "als een aansluiting als vermeld in punt 1° niet mogelijk is"); tegelijk stelt het begin van de alinea dat een vergunning kan worden verleend "als aan een van de volgende voorwaarden is voldaan".

³ [GSV Hemelwater](#), art 7§1

⁴ MINARAAD, SERV en SALV (2019), Advies 2019|009 over de Waterbeleidsnota; SERV en MINARAAD (2022), Advies 2022|019 over de hemelwaterverordening; MINARAAD (2020), Briefadvies 2020| 008 over het strategisch plan watervoorziening.

⁵ MINARAAD (2020), Briefadvies 2020| 008 over het strategisch plan watervoorziening.

⁶ OVINK, H. e.a. (2022) [Weerbaar Waterland](#), Hoofdstuk 3.1 "Van losse en vage waterkwantiteitsdoelstellingen naar geïntegreerde waterdoelen"

Hieraan gekoppeld pleiten de raden voor een **snelle opmaak van deze doelstellingen en de genoemde tools**, zodat ze kunnen doorwerken bij de uitwerking en verdere uitrol van deze en andere plannen.

Daarnaast herhalen ze hun aanbeveling om de **relatie** tussen de **peilbesluiten** en de hemelwaterplannen te verduidelijken⁷. Tenslotte vragen ze aandacht voor een **goede overgangsregeling**. Verschillende gemeentes hebben al een goedgekeurd plan⁸ of zitten in een laatste fase voor de goedkeuring. In de Blauwdruk⁹ zijn afspraken gemaakt over de overgangsbepalingen; de raden vragen dat verzekerd wordt dat het decreet en eventuele besluiten deze afspraken honoreren.

Bij de verdere uitwerking, vragen de raden bijzondere aandacht voor het **verbeteren van de publieke participatie** bij de opmaak en evaluaties van de hemelwater- en droogteplannen. Dat moet bijdragen een betere integratie met andere doelstellingen van actoren en het concreet identificeren van **koppelkansen**. Zo kan ook het draagvlak voor de plannen verbreden bij de burgers, landbouwers en bedrijven, in lijn met de vaststellingen dat ook zij zullen moeten bijdragen in de maatregelen. Tegelijk pleiten de raden voor voldoende **engagement** bij alle stakeholders die gevraagd worden om mee te werken aan de opmaak van deze plannen. Het resultaat zou moeten zijn dat deze plannen niet alleen door de gemeenten, maar ook door de verschillende betrokken stakeholders gebruikt worden bij de uitwerken van hun beleid en acties.

Inhoudelijk willen ze sterkere garanties dat voldoende wordt ingezet op **bronmaatregelen** (water vasthouden). Zoals ook uiteengezet in het rapport Weerbaar Waterland, is het immers cruciaal om *“de transitie te maken van het individueel ‘recht op regenwaterafvoer’ naar een collectieve ‘plicht van maximaal vasthouden’*¹⁰. Ook vragen ze om in de processen te verzekeren dat een gedegen afweging tussen “grijze” en “**blauwgroene**” maatregelen¹¹ gebeurt, zodat effectief invulling wordt gegeven aan de aanbeveling *“Kies natuurgebaseerde maatregelen waar het kan, civieltechnische waar het moet”*¹².

Aanbevelingen inzake de responsabilisering van de rioolbeheerders

De raden zijn al langer vragende partij om een **responsabiliseringsmechanisme** voor rioolbeheerders te voorzien, voor die gevallen waarin de saneringsplichtige te weinig inspanningen doet¹³. De raden steunen dan ook de voorgestelde bepalingen om hier invulling aan te geven.

Ze wijzen in dit verband wel op de noodzaak voor een betere regeling rond de **financiering**: er worden van rioolbeheerders en lokale besturen concrete inspanningen gevraagd, gekoppeld aan de BBC cyclus: zij hebben nood aan **duidelijkheid** over de financiering die beschikbaar zou zijn om

⁷ MINARAAD, SALV en SERV (2023), Advies 2023|004 over het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten, [9]

⁸ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/hemelwater-en-droogteplannen/hemelwater-en-droogteplannen-goedgekeurd-door-gemeenteraad>

⁹ https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/hemelwater-en-droogteplannen/blauwdruk_hwdp.pdf §5.5

¹⁰ OVINK, H. e.a. (2022) [Weerbaar Waterland](#), § 3.8

¹¹ MINARAAD, SALV en SERV (2021). Advies 2021|007, Derde Stroomgebiedbeheerplannen, [90]

¹² OVINK, H. e.a. (2022) [Weerbaar Waterland](#), § 2.2.4.

¹³ MINARAAD, SALV en SERV (2021). Advies 2021|007, Derde Stroomgebiedbeheerplannen [53], MINARAAD en SERV (2022). Advies 2022|003, Decreet aansturing Aquafin

de doelstellingen te behalen – bij voorkeur voor de opmaak van het meerjarenplan voor de volgende BBC.¹⁴

Ten slotte stellen ze vast dat dit ontwerp van decreet ervoor kiest om het toezicht op de rioolbeheerders bij de VMM te leggen, ook wat de financiële aspecten betreft. Tegelijkertijd wordt in het voorstel van decreet over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator (VNR) gesteld dat het de nutsregulator is die toezicht moet uitoefenen op de gemeentelijke sanering. Voor de raden is het **absoluut te vermijden** dat er een situatie zou ontstaan waarbij er **twee toezichtskaders**, los van elkaar of -erger nog- overlappend, **op dezelfde sector** zouden inwerken. Ze vragen dan ook aan de Vlaamse Regering én het Vlaams Parlement om voorafgaand aan de goedkeuring van zowel het ontwerp als het decreet, het kerntakendebat uit te klaren en de **taken van de nutsregulator beter af te bakenen ten opzichte van die van de VMM**.

Bijkomend: regelingen naar aanleiding van de *privacy* wetgeving

Als bijkomend punt suggereren de raden om van het ontwerp van decreet gebruik te maken om te verzekeren dat waterwetboek “*privacy proof*” wordt gemaakt. Het waterwetboek regelt aangelegenheden waarbij **uitwisseling van persoonsgegevens** nodig is. Zo is het bijvoorbeeld nodig om persoonsgegevens uit te wisselen met de KSZ en het rijksregister om automatisch sociale vrijstellingen toe te kennen op de waterfactuur en om kortingen te voorzien op het vast recht. De raden vragen om de **wettelijke basis** daarvoor in het waterwetboek **robuuster** te maken.

Tekstuele verbetervoorstellen

De raden hebben tenslotte nog een aantal **juridische en redactionele verbetervoorstellen**:

- De opbouw en logica van de toekomstige paragrafen in art. 5.2.1.2 verhoogt volgens de raden door de derde alinea naar boven te brengen. Voor de lezer blijkt dan duidelijker dat de maatregelen – enkel – volgen na de weigering om de raadgevingen, aanmaningen en bevelen na te leven. Maatregelen worden immers pas genomen – zo blijkt uit huidig art. 5.2.1.2 – nadat de aangesproken partij in gebreke blijft. Uit voorliggend tekstvoorstel zou afgeleid kunnen worden dat ook maatregelen zonder directe aanleiding genomen kunnen worden.
- De raden adviseren om art. 10 te verduidelijken, zodat in toekomstig art. 5.2.1.2, §1/1 helder wordt aangegeven dat de twee genoemde sancties kunnen opgelegd worden in geval één van de twee genoemde overtredingen wordt vastgesteld..
- Tekstueel sluiten de toevoegingen opgesomd in art. 15 van het voorontwerp niet aan op de bestaande aanvangszin van art. 5.3.1, §1. De raden adviseren een redactionele wijziging.

Hoogachtend,

Caroline Copers,
Voorzitter van de SERV

Walter Roggeman,
Voorzitter van de Minaraad

¹⁴ MINARAAD, SALV en SERV (2023), Advies over het Blue Deal decreet, §3.3